

FOTO Anita Melupe

Salidojuma dalībnieki pie Lubānas baznīcas.

Lepošanās Lubānā – „Sveicam Lubānā!”

Latvijas Ordeņu brālības salidojums

Iebraucot Lubānā, uzreiz pamanāma puķu dobe ar buru laivu centrā, nelielajā audeklā lakoniski vārdi: *Sveicam Lubānā!* Šī uzruna, protams, adresēta ikvienam, ne tikai Latvijas Ordeņu brālības (LOB) 22. salidojuma dalībniekiem, kuri **22. augusta** rītā šeit ierodas divos varenos autobusus.

Puķes, krāsaini apstādījumi, ziedošie puķupodi pat pie pavisam necilu ēku sienām – šis vienkāršais un saņemtais pilsētas vaigs pārsteidz un iepriecina arī vienu no brālības dibinātājiem – vēsturnieku **Aināru Bambalu**. Par to, kā tas viss sākās, Aināru lūdzu pastāstīt jau autobusā. „1998. gadā zinātniekam **Jānim Graudonim** sarunās ar vairākiem Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieriem radās doma veidot biedrību. Bija ziņas, ka laukos daudzi apbalvotie dzīvo vientulībā un trūkumā... Vēršanās pie Ordeņu kapitula pēc atbalsta rezultātu nedeva, jo „Likums par Triju Zvaigžņu Ordeņi” neparedz nekādas priekšrocības vai pabalstus. Biedrības dibināšanas kongress notika 1999. gada 11. decembrī. Bet jau 1999. gada sākumā A. Pumpura Lielvārdes muzeja vadītāja **Anastasija Neretniece** un viņas vietniece **Dzidra Bļodone** ierosināja, ka Triju Zvaigžņu ordeņa 75. gadadienai veltītais salidojums varētu notikt Lielvārdē, – kā tas arī **21. augustā** notika. Tajā no apmē-

ram 400 ar Triju Zvaigžņu ordeni apbalvotajiem piedalījās 122 apbalvotie, 78 līdzbraucēji un 12 goda viesi. Salidojumi kļuvuši par vienu no skaistākajām biedrības tradīcijām. Ar TZO, Atzinības krustu un Viestura ordeni un goda zīmēm apbalvotie sirsnīgi uzņemti: Cēsīs, Rīgā, Kuldīgā, Limbažos, Jelgavā, Valmierā, Liepājā, Ogrē, Bauskā, Siguldā, Jūrmalā, Jēkabpilī, Ventspilī, Dobelē, Talsos, Preiļos, Gulbenē, Ikšķilē, Valkā un Ērgļos.”

Lubānas novada pašvaldība LOB biedrus pie sevis pavieroties uzaicināja jau 2017. gadā un no šīs vēlmes ne mirkli neatteicās. Protams lieta, tik lielas un īpašas delegācijas uzņemšana nebalstās vien domes goda vārdā un varēšanā, bet pirmkārt novada ļaužu sirsnībā un atsaucībā. Ikdienā vārdu lepojāmajiem nelietojam pārāk bieži, un pareizi vien ir. Bet 22. augustā šo vārdu dabūjam dzirdēt ik uz soļa. Mājnieki lepojas ar viesiem un viesi – ar mājniekiem.

Valstiskā lepnuma pirmais apliecinājums klusi izskan Visagala kapos, kur dus **Oskars Kalpaks**. Saules atspulgiem caur liepu lapotni spēlējoties, ciemiņus uzrunā domes priekšsēdētājs **Tālis Salenieks** un pašvaldības kultūras darba speciāliste **Ilze Kraukle**. Savukārt dziedminiece, ordeņnese **Maija Cālīte**, uzaicina kopīgi nodziedāt *Es karā aiziedams*. Skan labi, jo klātesošo pulkā netrūkst mūziķu, dziedātāju un dancotāju – tādu pašu dzīvespriecīgu ļaužu, kāds bija pulkvedis pats, kurš pat ierakumos nešķīrās no vijoles. Tepat, pavisam netālu no kapu kalniņa, atrodas Oskara pirmā skola, viņa vārdā nosaukta jau 1929. gadā. Spēcīgu personību raksturi skaidri iezīmējas jau bērnībā. Kalpaka bērnības draugs **Otto Rutkis** 1939. g. rakstījis: *Kad mēs augām, tad tēviem naudas bija maz, bet toties smagu darbu daudz. Kad sākām skolā iet, tad Kalpaks pirmā klasē bija lielākais nerātņis, jo visas mācības viņam labi veicās, un viņam atlika daudz brīva*

laika. Otru gadu viņš jau bija klases uzraugs un ar savu noteikto stingrību ieguva visu cieņu un tā palika uzraugs visu skolas laiku.”

Īpaši svinīga ir salidojuma atklāšana Lubānas evaņģēliski luteriskajā baznīcā. Jaunieši tautas tērpos ienes brālības un novada karogu, ciemiņus uzrunā mācītājs **Reinis Bikše**. Un tad nāk programmā nepieteikts pārsteigums – vietējā Lubānas kultūras nama jauktā vokālā ansambļa *Nakstspulni* dziesmas paceļas līdz dievnama velvēm. Vajag tikai pievērt acis un rodas iespaids, ka muzicē varens koris, ne 12 putni. Kad skan Jāņa Lūsēna un Māra Zālītes dziesma par upi, kura nemeklē ceļu, jo pati ir ceļš, man tā šķiet kā zīmīga metafora visu klātesošo likteņiem: dzimtenes augstākie apbalvo-

Turpinājums 9. lpp.

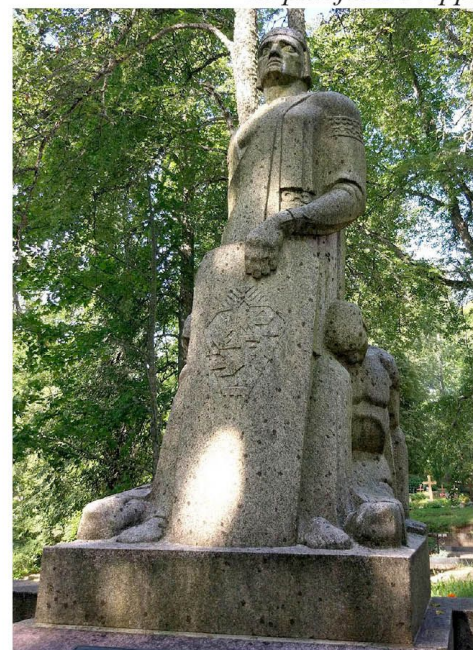

FOTO Anita Melupe

Kārļa Zāles un Arnolda Dzirkļa veidotais Oskara Kalpaka atdusas vietas piemineklis pēc būtības un radnieciskā mākslinieciskā veidola ir vietējais Brīvības piemineklis. Tiek gādāts, lai šejienes bērni un jaunieši neaizietu pasaule bez lepnuma par savu novadnieku.

Anita Melupe

Oskara Kalpaka kapa plāksne.

Lepošanās Lubānā – ...*Turpinājums no 8. lpp.*

jumi nopelnīti galvenokārt par drosmi lauzt jaunu ceļu – idejai, sapnim vai sūtībai. Arī Ordeņu brālības ceļš nebija un nav rozēm kaisīts.

(Pēc koncerta izdodas ansamblja vadītāju **Rudīti Kolāti**, arīdzan Lubānas mākslas skolas direktori, uz mirkli aizturēt un uzzināt, ka *naktspuņi* vienā kāši kopā turas jau 28 gadus. Arī to, ka pašai vadītājai ir divas augstākās izglītības, bet ne ar mūziku saistītas! Profesionāls mūziķis neesot neviens no ansambļa dalībniekiem. Kālab *naktspuņi*? To gan nepaspēju pavaicāt, bet man ir versija: kad viņi visi jauni un spara pilni sāka muzikālās kopas darbību – dienas pagāja maizes darbā, bērnu audzināšanā, mājas solī. Kas atlika mūzikai? Naktis...)

Tāļiem ciemiņiem šodien plaši atvērtas arī Amatnieku centra un Kultūrvēsturiskā mantojuma centra durvis. Ciemiņus vietējo tautisko darinājumu klāstā īpaši piesaista ārstniecisko augu paklāji, – atliek vien izvēlēties, ko ar tādu veselīgo un lietderīgo suvenīru darīt – paklāt pirtī uz lāvas vai turēt guļamistabā, lai smarža ieaijā labāk par miega zālēm.

Ekskursijas pa novadu vada **Ilze Kraukle** un **Aija Andersone**. Ilzes krāsainajā stāstījumā vārds *lepojāmis* dažādos locījumos dzirdams nemītīgi. Lubānieši dzīvojot vislatviskākajā novadā. (Ar viņiem iedzīvotāju latviskā procenta ziņā sacenšoties vien Alsungas ļaudis.) Nekur citur mūsu zemē tik procentuāli daudz skolēnu nedejo tautiskās dejas; dzied, dejo vai teātri spēlē katrs septītais, astotais novada pieaugušais iedzīvotājs! (Izstādē *Lubāna 21. gadsimtā* auž uzreiz pamānāms **Pētera Čaikovska** vārds – viņš darinājis vīrieša vestes drānu un uzšūvis visu goda tērpu.) Lubānieši lepojas ar vissenākajām ļaužu apmetnēm Latvijas teritorijā, ar pašu ezeru, ar to, ka Lubāna ir kā Vidzemes pērle ezera krastā, ar Aiviekstes bagarēšanu (20. gs. 30. gados strādnieku bijis daudz,

FOTO Anita Mēlupe

Jā, tas ir gods – stāvēt sardzē pie Ordeņu brālības karoga. Šī diena jauniešiem noteikti paliks atmiņā. Lubānas pusē tautiskās dejās dejojot divas trešdaļas skolasbērnu. Tieši dejošana izveido stalto stāju.

peļņa laba, ticis pat uzcelt katoļu dievnams, no Rīgas uzstāties ieradies pat cirks, zilonis atnācis kājām!) Klausītāji smaida, kad Ilze stāsta arī pavisam nopietnas lietas. Jo prieks viņas lepnumā klausīties. Nav iespējams apciemot čaklos vietējā kulinārijas mantojuma piekopējus, bet viņu no Lubānas vīnotavas vīndara **Oskara Žvagina** un sierus, ko **Ilona Malahovska** sien zemnieku saimniecībā *Zvaigznītes*, dabūjam nogaršot.

Ciemiņus – kā plānā paredzēts – gaida akmeņu parks *Vaidava* un kokaudzētava *Podiņi*. Abi šie apskates objekti ordeņnešus tik ļoti sajūsmina un ieinteresē, ka ekskursiju vadītājam – kā īstām modoratorēm – jāpieliek pūles, lai salidojuma dalībnieki nekavētu laika grafiku. **Vilnis Strautiņš** (bijušais Indrānu pagasta galva) dzīves gaitā iemantojis tādu sabiedroto uzticību, kuriem ir ilgdzīvotāju, gandrīz mūžības, slava: akmeņi (ap 5000 dažādu formu laukakmeņu), akmentiņi (no visām pasaules malām, Antarktīdu ieskaitot), laika rādītāja nopolētū koku veidojumi (*Saeima* lai pārstāvēta), no tāltāliem pasaules ceļiem atceļojušas

suvenīru krūzes (visbiežāk – draugu dāvanas). Labi, ka Vilnim pietiek pašuma zem debess un zem jumta, lai gadiem krāto mantību godam varētu apkopt un izkārtot interesentu apskatei. Eiropiešiem ir skaidrs, ka Viļņa akmeņi ir unikāli bez tēlnieka vai akmeņplēšēja kalta iejaukšanās; japāņu tūristi gan tam neesot noticejuši.

Tikpat krāsaini runīgs kā Vilnis, ja pat vēl ne valodīgāks, ir stādaudzētavas vadītājs **Aigars Oļukalns**, kurš savā ziņā ordeņnešu jautājumiem stiežas pat pa priekšu: jā, šī ir šāda veida pasaulē lielākā stādaudzētava, jā, vienā mūsu siltumnīcā satilpst tikpat eglīšu stādu, cik Latvijā iedzīvotāju, jā, ceturtā daļa produkcijas tiek eksportēta, Zviedrijas karali ieskaitot.

Kurš gan nezina Miķeļa Gruzīša dziesmu par Aiviekstes klāniem un ozoliem? Bet vietējie **Miķeli Gruzīti** uzskata par savu *karali*. (Viņš pašvaldību vadīja 34 gadus, Miķeļa dzimta šajā pusē dzīvo no 1630. gada, pat dziesminieka aiziešana Mūžīgā dienā bijusi karaliska – pēc ģimenes vidū nosvinētiem Ziemsvētkiem...) Gruzītis ir viens no novadniekiem, ar kuriem lubāniešiem nekad neapnīks lepoties. Man diemžēl dzīvē negadījās viņu sastapt, toties 1998. g. 27. aprīlī bija lemts viesoties pie **Broņislavas Martuževas**. (Pateicoties lubānieša **Jāņa Grīnfelda** atsaucībai, kurš grāmatu apgāda *Liktenstāsti* komandu atveda līdz pat *Dārziņu* namdurvīm. Tapa publikācija rakstnieku autobiogrāfiju grāmatai *11 dažādi spalvas brāļi*. Sibīriju un citus postus izgājuši dzejniece aplinkus vārdus nemeklēja ne pie vienas valdības. Mazs fragmentiņš no dzejnieces tajā diena mums stāstītā par laiku, kad viņa slēpās pašmāju bunkurā: „Bet, ja mēs tikai glābjam savu dzīvību, tad nulle mums vērtība. Un sākām kopā ar partizāniem, kas nereti mūs apmeklēja, taisīt

FOTO Anita Mēlupe

... 3x3 virtuālās nometnes

Turpinājums no 7. lpp.

iešanu, tradicionālās tautas dejas un mācījās dančus no kaimiņu valstīm. Kāpēc? Danči noder, lai būtu iemesls iepazīties, ar prieku izkustēties, uzņemt un izlietot enerģiju. 3x3 un citur Latvijā ir populāri Danču vakari, Danču klubi un pat Danču nakts, kur visu nakti līdz rītam muzikanti spēlē un publika danco.

Šajā nodarbībā bija vairākas iespējas izkustēties un padancot. Ēriks iepazīstināja ar tīmekļa lapu *dancukratuve.lv*, kur ir video ar danču ierakstiem, soli un danču notis. Ievirze beidzās ar padomu kā apdomīgi sakārtot danču tūri, t.i. danču sarakstu. Tādu var sastādīt, izvēloties dančus pēc dažādiem parametriem – ģeogrāfiski (lietot dančus no kaimiņvalstīm), pēc dalībnieku skaita (vieninieku, pāru, trijātā vai visiem kopā dejojami), vai pēc citas tēmas. Nu tad – *Danco, lāci!*

Larisa Roziņa

Ievirze „Katrs pats savas laimes kalējs“

Ceturtdienas vakara **Spuru Ata** vadītājā ievirzē katram vajadzēja ne tikai pārdomāt, bet arī *iegrāmatot* savu atieksmi pret kādu notikumu paša dzīvē no trim aspektiem – negatīvā, objektīvā, pozitīvā. Domāt – tas nav grūti, uzrakstīt – tas jau prasa iedziļināties.

Māra Lite

Ievirze „Latviskā izglītība ASV. Pārskats par nedēļas nogales skolām, vasaras skolām un nometnēm šobrīd“

Trešdienas vakara ievirzē Amerikas Latviešu Apvienības (ALA) Izglītības nozares vadītāja (arī ilggadēja Cikāgas Krišjāņa Barona skolas vadītāja un skolas pārzine, un arī bijusi *Garezera* Vasaras vidusskolas (GVV) vadītāja) **Elisa Freimane** stāstīja Zoom klātesošajiem par latvisko izglītību ASV un sniedza pārskatu par nedēļas nogales skolām ASV pilsētās,

un par vasaras skolām un nometnēm.

Pēdējos gados ir bijušas dažas ievērojamas pārmaiņas, piemēram, ka nogales skolas vairs neseko tikai ALA vadlīnijām, bet arī diasporas skolu vadlīnijām, ko izdod Latvijas Kultūras un Izglītības Ministrija. *Kursas* Vasaras vidusskola un *Garezera* Vasaras vidusskola šovasar piedāvāja *virtuālas* programmas. Vairākas nogales skolas arī tādās piedāvāja pandēmijas laikā. ASV skolēnu un audzēkņu degsmi par sadarbību šajā pandēmijas laikā ir redzama 2 videoklipos, vienā kur dzied bērni un jaunieši no vairākām ASV skolām (*Jauna dziesma*, vārdi: Guntars Račs, mūzika: Lolita Ritmane) un otrā, kur uzstājas šīs vasaras GVV absolventi ar tautas deju.

Anita Millere

„Jauna dziesma“: <https://www.youtube.com/watch?v=YefUPMwpgek>
GVV IV klases „Spēka deja“ (2020):
<https://youtu.be/GSV99uYqDo4>

Turpmāk vēl

Lepošanās Lubānā – ...

Turpinājums no 9. lpp.

žurnālu, kas iznāca veselu gadu. Tur es arī savus dzejolišus iemetināju. Uz vāka žurnālam bija tāds kokgrebums – Māte Latvija ar karogu rokā. Taisīja kokgriezējs **Pēteris Logins** – divdesmit piecus gadus viņš par to dabūja. Kāds jauns puisis – mērnieks pēc profesijas – izsūtīja šos žurnālus pa pastu ierakstītās bandrolēs – pašiem uzticamākajiem cilvēkiem. Vēlāk čekā izrādījās, ka viņi visi bija nodevuši, kur vajag... Visi! Tikai mācītājs Treijs ne. Vēlāk **Zigurds Vidiņš** četrus žurnālus aizveda uz Zviedriju, vairāk arī nav saglabājušies.“)

Jāni Zāberu, neskatoties uz viņa īso skatuves mūžu, bijis lemts satikt daudziem no Ordeņu brālības biedriem – tāda sakritība, ka tieši **23. augustā** Meirānu Vecajā Ceplī notiks operdziedoņa 85. dzimumpēdēšanas atcere ar lielisku koncertu. Žēl, ka ne šodien! Arī sava novada tīrradnim dzejniece veltījusi vienkāršas un dziļi izjustas rindas:

*Tur Visagals. Tur pilni meži
Ar mežrozēm, ar kazenēm.
Zied balti flokšu padebeši
Gar Vecā Ceplā pasienēm.
Tur Aiviekste – ai, zelta sieksta –
Kā sama ūsa alkšņos vīz.
Zaļš ozolājs tur saules sliekšni
Un augstumā ceļ debesis.
Tur Brīnos Es, kad ļaužu paisums*

Kāpj augstumā, plūst vienuviet.

Pie dziesmas nedzīestamās gaismas,

Pie Jāņa Zābera tie iet.

Toties ordeņnešus sagaida pavisam īpašs koncerts, jo dzejas dienas Lubānā sākas jau šovakar. Bronisla vai Martuževai veltītajā pasākumā *Medus ezers izgaro, mūžam paliek medus dvaša* dzied, spēlē, fragmentus no dzejnieces dienasgrāmatām sniedz mūziķi **Ivars Bezprozvanovs**, **Gidons Grīnbergs**, **Raimonds Celms** un **Ieva Parša**. Lielākā balva klausītājiem – komponista **Valda Zilvera** jaundarbi (pasaules pirmatskaņojumi, kā tagad modē teikt, un tā tas arī ir) ar Martuževas vārdiem. Ieva dzied arī latgaliešu tautas dziesmas. Esmu viņas izpildījumā dzirdējusi daudzu komponistu jaundarbus, bet tik dziļi, līdz asarām, dziedātāja mani šeit, no Dzejas klētiņas nojumes, uzrunā pirmoreiz mūžā! Varenie aplausi visiem mūziķiem, arī dziedošajam aktierim Raimondam Celmam, apliecina, ka sajūsmināta esmu ne tikai es. Māksliniekiem karaliskas gladiolas, protams, katram citādākas šķirnes, izauklējusi vasaras dāsnā saule un puķumīles **Ievas Iesaliņas** čaklās rokas.

Man īpašs prieks redzēt tuvumā **Valdi Zilveri**, ar kuru Rīgas pilī 2008. gada Lāčplēša dienā saņēmām Triju Zvaigžņu ordeni. (Valdis vienmēr bija arī neiztrūkstošs palīgs grāmatu apgāda *Likteņstāsti* svinībās, kad tās notika Nacionālajā teātrī.) Klausī-

tāju pulkā prieks satikt vēl vienu Lubānā dzimušu slavenību – kordirigenti **Airu Birziņu**. (Viņai TZO piešķirts 2015. gadā.)

Pārsteidzoši vienkārši un reizē filozofiski dziļi *Dārziņu* pagalmā, zem baltās dzidrās ābeles zariem izskan dzejnieces Martuževas šeit izauklētās sirdsatziņas. Ābelei netālu nīpri iesakņojies Ordeņu brālības pirms pāris gadiem stādītais pilādzītis. Dabas riti un dabas zīmes ir tās skaistākās un stiprākās, visvairāk prātā paliekošās. Barikāžu muzeja direktors **Renārs Zaļais**, kad mājupceļā pārrunājam viņa atmiņas par 22 gadu salidojumiem (viņš piedalījies gandrīz visos no tiem), atzīst: „Man vislielākais prieks par kokiem, ko iestādījam Bauskā, ik pa laikam aizbraucu tos apraudzīt.“

Gluži tikpat svinīgi, kā Austrālijas latvieši cits citam nodod Kultūras dienu stafeti, tikpat svinīgi stafeti pārņem nākamie pašvaldība, kurai būs tas gods aicināt pie sevis LOB. Tie būs – Līvāni, *atslēgpilsēta* uz Latgales zemi.

Tie būs – Līvāni, *atslēgpilsēta* uz Latgales zemi. To mums svinīgi, kā allaž visas lietas, paziņo brālības prezidents **Juris Griķis**, kurš šo *brālību-māsību* vada jau devīto gadu. Kad skaistais karogs no saietas telpas iznests, Juris, kā allaž, pirmais skanīgi uzsāk mūsu himnu – *Nevis slinkojot un pūstot*.

Anita Mellepe

Speciāli laikrakstam „Latvietis“

Mums vēl ir vieta Jūsu sveicieniem, apsveikumiem, paziņojumiem.

Cena \$7 par 1 cm vienā slejā. Minimums \$10. Tieši šis laukumiņš izmaksās tikai \$48.